

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Volný čas dětí z úplných a neúplných rodin

Adéla Pavlisová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

Volný čas dětí z úplných a neúplných rodin

Adéla Pavlisová

Vedoucí práce:

Mgr. Martina Štípková., Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Martině Štípkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji všem respondentům a respondentkám za ochotu a poskytnuté informace. Mé poděkování patří též celé mé rodině, která mne podporovala po dobu celého studia.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1 Socializace a volný čas	3
2.2 Volný čas.....	4
2.2.1 Funkce volného času.....	5
2.2.2 Význam volného času	6
2.2.3 Organizovaný a neorganizovaný volný čas.....	8
2.2.4 Důsledky volného času.....	9
2.3 RODINA	10
2.3.1 Neúplná rodina	11
2.3.3 Rodina a volný čas	12
2.3.4 Důsledky typu rodin	14
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	15
3.1 Cíl práce	15
3.2 Výzkumné otázky	15
3.3 Hypotézy	15
3.4 Použitá metodologie	15
3.5 Metoda sběru dat.....	16
3.6 Výzkumný vzorek	18
3.7 Metoda analýzy.....	20
4 EMPIRICKÁ ČÁST	20
4.1 Výsledky.....	21
4.1.1 Kroužky- organizovaná stránka volného času.....	21
4.1.2 Ostatní aktivity	24
4.2.3 Čas s rodiči.....	30
5 ZÁVĚR.....	34
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	37

7 SEZNAM TABULEK.....	40
8 RESUMÉ	42
9 PŘÍLOHY	43
9.1 Dotazník	43
9.2 Informovaný souhlas	47

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá možnostmi a omezeními trávení volného času dětí z úplných a neúplných rodin. Volnočasová problematika se stává trvalou součástí moderní a civilizované společnosti. Způsob, jakým daný jedinec svůj život tráví, je významně ovlivněn jeho životním stylem, hodnotami, věkem a dokonce i celkovým postojem k volnému času a životu vůbec.

Podle mého názoru, současný vývoj volnočasových aktivit není zcela uspokojivý. Stále více se prohlubuje pasivita a konzumnost ve společnosti. Snižuje se veškerá aktivita ve volnočasových institucích a naopak zvyšuje se frekvence sledování televize aj. Studie ukazují na snižující se vliv rodiny v souvislosti se změnou společnosti. V dnešní době se stále více rodin rozpadá a tím mají rodiče čím dál méně času na své děti. Z tohoto důvodu bych se chtěla zabývat především možnostmi či naopak omezeními, které děti mají ve volném čase, v závislosti na tom, z jaké rodiny pocházejí.

Inspirací pro mou bakalářskou práci bylo nejen to, že se sama jako lektorka již 7 let věnuji volnočasovým aktivitám. Každoročně se úbytek dětí na kroužku zvyšuje, a právě proto jsem se zaměřila na to, jakým způsobem děti tráví svůj volný čas, případně i na to, proč jej tak tráví a jak by ho v ideálním případě trávit chtěly.

Cílem mé práce bylo zodpovědět následující otázky: Jak děti vychovávané jedním rodičem tráví svůj volný čas? Jsou jejich možnosti trávení volného času omezeny v porovnání s dětmi z úplných rodin? Formou metody dotazníkového šetření jsem si poskytla přehled o tom, jak děti tráví svůj volný čas. Jednalo se o věkovou hranici mezi dětmi od 6 do 15 let. Vybráni byli jedinci pocházející, jak z úplných, tak neúplných rodin. Svůj výzkum jsem prováděla ve školním prostředí

a to na vesnici i ve městě. Dále byli vybráni 4 jedinci, kteří po dobu jednoho týdne psali svůj deník o tom, jak tráví jejich volný čas.

Práce je rozdělena na teoretickou, metodologickou a empirickou část. V teoretické části jsem se krátce zaměřila na socializaci jedince. Dále jsem se věnovala významu volnému času, a jaké jsou jeho účinky. Svoji pozornost jsem věnovala tématu rodiny a volného času. Zajímalo mne především to, jaké důsledky má určitý typ rodiny na jedince. Metodologická část se zaměřuje na výzkum, který byl realizován smíšenými metodami. Nejprve byl výzkum prováděn metodou dotazníkového šetření. Empirická část je postavena na kontingenčních tabulkách, které byly vypočítány pomocí Fisherova exaktního testu. Vzhledem k rozsahu práce, jsem se dotazovala pouze dětí z obou zvolených prostředí a to z vesnické a městské školy. Pro subjektivizaci daného tématu, jak děti samy chápou svůj volný čas, byli vybráni 4 jedinci, kteří napsali po dobu jednoho týdne deník. Pro svoji práci se zaměřuji pouze na hledisko dětí. Tímto mne také zajímá, jak se dítě samo začleňuje či chce být začleňováno do společnosti ve vztahu k volnému času.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Socializace a volný čas

Socializace hraje důležitou roli při utváření osobnosti jedince. Děti si mohou pomocí volnočasových aktivit vykompenzovat případné nedostatky ve škole či v rodině, která má zásadní vliv na socializaci. Pro osvojení si aktivit ve volném čase má na mladého člověka vliv jeho rodina. Ve škole si dítě rozvíjí své schopnosti a dovednosti, proto je v procesu socializace velmi důležitá. Socializace se odehrává také pomocí masmédií, u kterých došlo ke změnám v oblasti volného času. Dominantním médiem, se stala především konzumace televize, které dávají děti stále více pozornosti v naplňování jejich volného času. S tímto souvisí zejména také i internet, který je dětmi masivně používán [MŠMT 2002:5].

Socializace vždy probíhá v určitém sociálním prostoru. Vyrůstáme v konkrétní rodině, v daném místě bydliště. Volný čas trávíme zejména ve vybraných prostředích, jako jsou zájmové kroužky, dále pak v dané společnosti konkrétních lidí, které zde potkáváme. Nejdůležitějším je sociální prostředí rodiny a školy, dále jsou to zájmové kroužky, sousedství, či vrstevníci [Kraus 1999: 18].

Cílem socializace je vytvoření osobnosti, která bude schopná žít s druhými a efektivně s nimi komunikovat. Během socializace si každý jedinec osvojuje určité sociální role, které se na něj nabalují již od primární socializace, kdy se stává členem rodiny (syn/dcera, bratr/sestra), později se stává žákem, ale zároveň také i kamarádem, či členem společnosti dětí. Další velkou rolí je moment, kdy se stává součástí klubu, tedy členem například zájmového kroužku, kde dítě rozvíjí své sociální schopnosti. Ve volnočasových institucích, jedinec rozvíjí také své dovednosti, anebo dokonce může nahrazovat nepříjemné pocity z rodiny, či ze školní neúspěšnosti za ty příjemnější.

2.2 Volný čas

Volný čas je podle mého názoru důležitý v životě každého z nás. Ve volném čase se každý věnuje tomu, co ho baví, uspokojuje a přináší radost. Každý z nás chápe pojem volný čas odlišně. Pro někoho může být volným časem např. různé aktivity, které mohou přinášet příjemné pocity a odpočinek a jiní zas volná čas chápou tak, že nemusí nic vykonávat či naopak dělat své oblíbené činnosti.

Volný čas člověk využívá pouze pro své vlastní potěšení. Ve volném čase mizí jakékoli závazky a povinnosti člověka vůči společnosti jako celku i vůči druhým lidem. Teorie, které tvrdí, že volný čas je vázaný především na společnost, je možné uvést následující tezí: *„Volný čas je jedno z největších bohatství společnosti a jednotlivce, a proto se společnost nemůže chovat lhostejně k tomu, co její příslušníci ve svém volném čase dělají- utrácet čas zbytečně je přepych, který si žádná společnost nemůže dovolit. Problém tedy nespočívá zdaleka jen v tom, jak volný čas trávit, ale především v tom, jak ho co nejefektivněji využít- volný čas by neměl být jen „dobou volna, prázdna“, ale něčím více pro jedince i něčím více pro společnost“* [Duffková a kol. 2008: 150].

Pro svoji práci jsem si vybrala definici od Joffreho Dumazediera, který je v sociologii považován za zakladatele sociologie volného času. Volný čas chápe jako zábavu, uvolnění a rozptýlení po závažných a zatěžujících životních úkolech, tudíž jako souhrn činností, které může člověk provozovat s plnou libovůlí, buď pro odpočinek nebo pobavení, či pro rozvoj svých znalostí [Dumazedier 1966].

Volný čas tedy nelze zcela chápat jako nic nedělání, nýbrž jako příležitost ke smysluplné činnosti, k rozvoji osobnosti a k plnému humánnímu životu. Navíc je důležité si uvědomit, že volný čas také závisí na eventuálních zásadách rodičů a sociálního prostředí, odkud

děti pochází. Nemalou roli hraje i chápání volného času samotnou mládeží.

2.2.1 Funkce volného času

Vzhledem k mé práci se zabývám sekundární socializací, která probíhá ve škole, ve skupině kamarádů nebo volnočasových institucích. V tomto případě volný čas dětí v zájmových útvarech hraje významnou roli při vytváření osobnosti mladého člověka.

Náplň volného času má pro člověka důležitý význam, kdy lze vymezit několik funkcí. Nejprve začnu s funkcí vzdělávací a poznávání nového, tato funkce slouží k *„získávání nových znalostí a poznatků, poznávání života lidí a poznávání nových míst nových světů, dotýkání se historie i současnosti.“* Další důležitá funkce je komunikační, která je důležitá pro každého jedince. Díky komunikaci se učíme jednat s ostatními na různých úrovních. V kompenzační funkci si jedinci vykompenzují negativní zážitek ze školy či práce. Kultivace je důležitá pro odezvu okolí. Tato funkce posouvá jedince v jeho životě dál na základě nových prožitků a zážitků, vědomostí, zkušeností a znalostí. Zde dochází k rozvoji osobnosti. Pokud jsme zcela vyčerpaní, nemocní nebo máme špatný psychický stav, je důležitá regenerace, která nám pomáhá obnovit psychické i fyzické síly, díky odpočinku od ostatních činností. Rekreační je taky důležitou funkcí, nejčastěji se využívá na dovolených nebo různých návštěvách zámků, hradů či sportu. Poslední funkcí je kontemplace, jedná se tzv. rozjímání a přemýšlení, kdy jedinec přemýšlí o kladech či záporech svého života, nebo o uvažování o světě [Prokešová 2008: 56-57].

Dále Dumazedier rozšířil volný čas o další tři základní funkce Odpočinek, sloužící k zotavení a reprodukci pracovní síly, kdy volný čas osvobozuje od únavy a odstraňuje fyzické nebo nervové poruchy

vyvolané napětím či výkonem povinností jako je například práce. Druhá funkce je rozptýlení, kdy tato funkce zahrnuje zábavu, kompenzaci nebo únik z monotónnosti práce. Za třetí je to rozvoj osobnosti, který poskytuje nové možnosti zapojení se do rekreativních, kulturních a sociálních sdružení. Také umožňuje doplňování citových či rozumových poznatků, které slouží k rozvíjení schopnosti [Dumazedier in Hodaň, Dohnal 2008: 56-57].

Pro svoji práci považují za nejdůležitější funkci vzdělávací a funkci kompenzační, kdy jedinec nemusí příliš vynikat ve škole, proto si to může vykompenzovat v zájmovém útvaru zejména tím, co ho baví a v čem je dobrý. Díky tomu se něčemu novému přiučí či dokonce se může i vzdělávat. Důležitá je také komunikace, jedinci mohou poznávat jak nové kamarády, tak i nové příležitosti, kdy dítě dále rozvíjí svoji osobnost.

2.2.2 Význam volného času

Význam volnočasových aktivit slouží k přispívání ke zdravému a komplexnímu rozvoji mládeže. Volnočasové aktivity pomáhají při dospívání, včleňování se do společnosti, předávání informací, upozorňování na důležitost rozvoje mládeže a uznávání dosažených výsledků či začleňování se do různých skupin.

Volný čas má nepopiratelné historické tendence k růstu, neustále se zvětšuje jeho objem a zároveň mu lidé přikládají stále větší význam. Pro sociology tento fenomén vyústil především v oblasti teorie tzv. společnosti volného času. Tento typ společnosti je možné charakterizovat především jako společnost, která poskytuje všem svým příslušníkům dostatek materiálních, duchovních, sociálních a časových prostředků k tomu, aby mohli plně rozvíjet své schopnosti a dovednosti. Společnost také klade důraz na sebevzdělávání, či veřejnou

angažovanost lidí v zájmech společnosti a komunity [Duffková a kol. 2008: 150-153].

V dnešní době se pojem volného času velmi rozrůstá. Děti jsou zde osvobozováni od různých povinností kupříkladu jak těch domácích, tak i školních. Ovšem stále více se prohlubuje pasivita a konzumnost ve společnosti. Snižuje se veškerá aktivita ve volnočasových institucích a naopak, zvyšuje se frekvence sledování televize aj. [Sak 2000 132-135].

Volný čas představuje důležitou oblast seberealizace člověka. Při vývoji jedince je volný čas velmi důležitý. Nejprve se zaměřím na předškolní období, kdy čas dítěte je zcela organizován. Je zde důležitá zábava i odpočinek. Tyto dvě věci vyplňují veškerý čas v tomto období. Jakmile se dítě ocitne na prvním stupni, často bývá jeho čas zajišťován dospělými. I přesto má jedinec možnost naložit se svým volným časem dle svého uvážení [Spousta 1994: 32].

Volný čas v období pubescence, tedy období 10. roku je pro jedince zcela nová hodnota. Tomuto stádiu říká Freud fáze latence, kdy se dítě snaží odpoutat od rodičů a dochází především k sebeuvědomování, hledání nové identity ve snaze osamostatnit se a rozhodovat sám o sobě. Ovšem k samotnému osamostatnění, kdy se dítě zcela odpoutává od rodičů, dochází v genitálním období, což je od období puberty. Jedinec si již volí svůj volný čas zcela sám [Freud in Matoušek 2003: 63-65].

Základní cíle volného času mohou jedincovi poskytnout: zacházet se svobodou volby, orientovat se v síti lidských vztahů, samostatnosti v uvažování, rozhodování i v práci, kooperaci, toleranci a solidaritě, umění prosadit se, volbě správných a přiměřených prostředků, rozlišovat správné a špatné příklady chování a jednání, seberealizaci kreativitě,

schopnosti utvářet si a upevňovat sociální vztahy a vazby a v neposlední řadě zodpovědnosti.

2.2.3 Organizovaný a neorganizovaný volný čas

Způsob, jakým děti tráví svůj volný čas a s kým ho tráví, ovlivňuje především i socioekonomické postavení rodiny a vzdělání rodičů. Děti z lépe situovaných rodin tráví svůj čas více s rodiči a prarodiči. Oproti tomu děti ze špatně situovaných rodin, tráví svůj čas více samy. V tomto případě se jedná o děti z rodin s jedním rodičem. Rodiče samoživitelé zastávají více povinností pro zajištění rodiny [Bocan, Machalík 2012: 111].

Mezi další faktory trávení volného času můžeme zařadit i neorganizovanou činnost, čímž rozumíme být venku s kamarády, sport, který je vykonávaný mimo kroužky či sledování televize. Následujícím faktorem je IT a hudba, v tomto případě jde o internet, chat, počítačové hry, poslech hudby aj. Následující faktor se pojí s organizovanou činností, což je sport a kroužky. Děti zde navštěvují sportovní oddíly a jiné zájmové kroužky. Dalšími činnostmi jsou intelektuální, které představují četbu knížek a časopisů nebo učení. Posledním faktorem je orientace na spotřebu. Zde se jedná o návštěvy fastfoodů či nakupování nebo kino. Nejčastějšími aktivitami jsou pro děti sledování televize, počítač či sportovní kroužky. Činnosti, kterým se děti věnují méně, jsou již zmíněné intelektuální činnosti či orientace na spotřebu. Miroslav Bocan s Tomášem Machalíkem [2012] ve svém článku upozorňují na to, že čím většího vzdělání dosahují rodiče, tím více se jejich děti věnují organizovaným volnočasovým aktivitám. Děti, jejichž rodiče nedosáhli ani středoškolského vzdělání tráví svůj čas neorganizovanými činnostmi.

Samotný organizovaný čas je tedy čas, který jedinci tráví v institucích poskytující volnočasové aktivity. Výzkumy ukazují, že většina dětí ve věku 6-15 let docházejí alespoň jednou týdně do těchto organizací [NIDM a Factum Invenio in Bocan, Machalík 2012: 111]. Vyskytují se i tací, kterým tento organizovaný čas v institucích nevyhovuje. Děti rozvíjí svoje schopnosti například ve svém domácím prostředí kreativními činnostmi aj.

2.2.4 Důsledky volného času

Způsob, jakým člověk využívá svůj volný čas, může mít negativní vliv na mnoho oblastí života člověka. Kupříkladu u příliš dlouhého trávení u televizních obrazovek a monitorů, dochází k poklesu fyzické zdatnosti a obezitě u dnešní mládeže [Sak 2000: 131-135].

Pokud není nabídka volného času dostatečná a odpovídající, stává se, že si jedinci vybírají aktivity společensky nežádoucí. Jestliže jsou nabídky volnočasových aktivit zcela nestrukturované a nejsou zajištěny pro jedince vhodné podmínky, nedostává se dětem možnost pozitivní realizace, relaxace a úspěšné socializace [MŠMT 2002:29].

Důležité tedy je, aby byla vytvářena dostatečná nabídka organizovaných, ale i neorganizovaných volnočasových aktivit. *„Nabídka musí být variabilní, v návaznosti na zájem účastníků a nabídku dalších organizací a institucí“* [MŠMT 2002: 29].

Volnočasové aktivity jsou ovlivněny biologickým zráním, jsou odrazem také sociálního, mentálního a psychického zrání. Co se týče realizace zájmů a potřeb dítěte či mladého člověka, volnočasové aktivity patří do sociálního učení. Rozhodující roli má samozřejmě rodina, kdy s věkem závislost mezi aktivitou dítěte a rodičů klesá [Kraus, Poláčková 2001: 166].

2.3 RODINA

Od svého počátku se rodina neustále vyvíjela a procházela mnohými změnami. Společnost byla v 19. století ovlivněna urbanizací a industrializací. Ženy stále více usilovaly o rovnost a svá práva. Na tento protest vznikl proces emancipace žen, usilující o rovné práva mužů a žen. V této době se začíná rozpadat tzv. patriarchální rodina. Nastává oddělení privátní a veřejné sféry, kdy zanikají tradiční mužské a ženské role. Muži převládají ve veřejné sféře a ženy jsou jim podrobeny ve sféře soukromé. Co se svatby týká, jedinci již nedbají na souhlas rodičů, důležitá já však sympatie obou nastávajících. Po svatbě muž odpovídá za svou manželku, jeho povinností je ženu živit, šatit a poskytnout přístřeší. Manželka mu zaopatří prostředí, ve kterém si muž po práci může odpočinout [Lenderová 2009: 156].

Ke konci 19. století jsou důležité pro rodinu 2 základní rysy, kterými jsou privatizace a socializace. Díky tomu je ve společnosti kladen větší důraz na mezilidské vztahy uvnitř rodiny. Tradiční rodina byla orientovaná především na věci, oproti moderní rodině, která se orientuje více na vztahy a osoby [Singly 1999: 9].

V postmoderní rodině funguje manželský svazek, zdali je umožněn oběma partnerům stálý rozvoj osobní identity. Pokud tento ideál není naplněn, může vést k nestabilitě manželství. *„V současných rodinách je totiž trvalost rodinného uskupení daleko menší hodnotou, než „kvalita“ interpersonálních vztahů“*. Pokud nejsou v tomto případě partneři spokojeni, může to dovést až k rozvodu. Jedinci stále více kladou důraz na své „já“, než na „rodinné my“ [Tamtéž: 48].

Na rodinu je pohlíženo jako na stabilizující prvek společnosti. Možný 1990 upozorňuje na to, jak se v naší společnosti během historického vývoje přestává klást důraz na hodnoty oddanosti a více se přesouváme k hodnotě nezávislosti. K tomuto posunu dochází více

u žen, než u mužů, což je spojeno s celkovým osamostatňováním žen [Možný 1990].

Rodiny jsou dle Bourdieho tzv. útvary, které se vyznačují tendencí trvat ve svém speciálním bytí se všemi jeho mocemi a výsadami tj. reprodukční strategií, strategií manželství, dědické, ekonomické a zejména také strategií vzdělávací. Čím více vkládají rodiny do vzdělávání dětí, tím větší a významnější je jejich kulturní kapitál. Bourdieu toto znázorňuje na vzdělávacím systému pomocí tzv. Maxwellovu démonu. Maxwellův démon uchovává stávající řád, totiž odstup mezi žáky, kteří nemají stejný kulturní kapitál. Tento mechanismus tedy odděluje pomocí několika třídících operací jedince zděděného kulturního kapitálu od těch, kteří ho postrádají. Kulturní kapitál tedy vytváří a udržuje i sociální diference tj. odkud studenti pocházejí, či jaké jsou jejich životní podmínky [Bourdieu 1998: 27-28].

Výše jsem zmiňovala teorii I. Možného o hodnotách oddanosti a kolektivního vědomí u sezdaných párů a následně i teorie P. Bourdieu o speciálním bytí rodiny. Na základě toho vyvstává otázka, zda tyto hodnoty, moci a výsady jsou zachovány i v rodinách neúplných, přestože to není rodina v tradičním slova smyslu, je to stále rodina.

2.3.1 Neúplná rodina

Jak jsem již výše zmínila, dříve jsme se setkávali s tradiční nukleární rodinou, která byla jakási norma. Otec pracoval a matka zůstávala doma a starala se o děti. Dnes je rodina již více rozmanitá. Setkáváme se s tradiční rodinou, rodinou se dvěma příjmy, ale také i s rodinou neúplnou tedy s jedním rodičem. [Hanson, Sporakowski 1986]. Příčiny vzniku neúplné rodiny jsou různé, v nejčastějších případech z důvodu rozvodu, dále jde např. o úmrtí či násilí v rodině.

V dnešní době je na neúplnou rodinu pohlíženo jako na vážný sociální problém. Jeden z rodičů drží nevýhodné postavení ve společnosti vzhledem k jiným rodinným uspořádáním. Neúplné rodiny se označují především vysokou mírou chudoby, mobility a nízkým vzděláním. Dalším problémem je kvalitní výchova dítěte, kdy je zapotřebí přítomnost obou rodičů. Proto je velmi důležitá podpora, pokud dítě prochází rozvodem a intenzivnější vztah s jedním z rodičů, aby zajistili dětem zdravý růst a vývoj [Tamtéž 1986].

Dalším aspektem, který ovlivňuje jedince, odkud pochází, je i kulturní dědictví, zdali se jedná o střední či dělnickou třídu. Annette Lareau [2002] ve svém výzkumu upozorňuje na to, že je v dětství důležitá společenská třída. Rozdíly mezi střední a dělnickou třídou zní takto: Děti ve středních třídách mají více organizovaných aktivit, na které mají vliv zejména jejich rodiče. Rodiče zde neberou ohled na finance, děti si tedy mohou dovolit více organizovaných činností. Dbají také více na vzdělávací funkce volnočasových aktivit, které slouží k rozvíjení dovedností. Rodiče se tedy více zapojují do volného času dětí. Oproti tomu děti z dělnických tříd, mají svůj čas méně organizovaný a také i volnější. Rodiče se do jejich volného času příliš neangažují. Děti zde mají větší možnost, s kým chtějí trávit svůj volný čas, ovšem jsou omezovány finančně. Co se výsledků této studie týká, děti ze středních tříd, získávají lepší uplatnění do budoucna, lepší kontakty a širší sociální vazby, které získávají na kroužcích, díky nimž dosahují lepším komunikačním schopnostem či většího sebevědomí.

2.3.3 Rodina a volný čas

Rodina má pro vývoj dítěte, formování jeho somatického, psychického i sociálního zdraví rozhodující význam. Rodina není uzavřená, statická jednotka, je to dynamický systém, který je ovlivňován jak sociálním, kulturním tak i historickým vývojem společnosti,

tak životními podmínkami, ve kterých se nachází [Matoušek, Kroftová 1998: 335].

Rodina ovlivňuje výběr volnočasových aktivit členů rodiny i množstvím finančních prostředků, které má k dispozici, či materiálním vybavením. Jiné možnosti ve volném čase má dítě, kterému rodiče mohou koupit drahý počítač, výbavu na lyžování apod., nebo zaplnit různé zájmové kroužky, nežli dítě, které pochází z rodiny sociálně slabé, v našem případě z rodiny neúplné [Sak 2000: 147].

Jak je výše uvedeno, rodina má nezastupitelný význam a rozhodující vliv na jedince, především pro jeho rozvoj osobnosti nejen tělesné, duševní, ale i sociální. Nicméně rodinu nelze považovat za jediné prostředí, v němž je dítě jako jedinec formováno.

Čím lepší, stabilnější a harmoničtější je kultura rodiny a jejího okolí, tím je snazší dítě vychovávat. Výchova závisí především na podmínkách, ve kterých děti žijí a prostředí které jim jejich okolí poskytuje. Děti se řídí obzvlášť chováním, které vidí u svých rodičů. Nejdůležitějším úkolem pro rodiče je usměrnit svůj vlastní život tak, aby své děti ovlivňovali víc pozitivním než negativním směrem [Spousta 1994: 108].

Je třeba, aby si rodiče uvědomovali, že si děti budují představu o sobě samém především tím, jak se jeví druhým. Tedy osobnost svých dětí je výrazně ovlivněna a formována jejich vlastním chováním. Tímto konceptem se zabývá C. H. Cooley. Jedná se o koncept zrcadlového já, kde se setkáváme s významnými druhými. Významní druzí představují příslušníky primárních skupin, čímž je zejména rodina, škola či vrstevníci [Kohoute 1998: 126].

Dále je nutné vytvořit dostatek přitažlivých nabídek pro děti a současně je třeba, aby se děti tyto možnosti naučily využívat.

Za klíčové lze pak především považovat podporu ze strany rodičů. Hlavní úkol této rodičovské podpory spatřujeme v tom, že dospělí dítě povzbuzují a vedou ho k hodnotným zájmům a kvalitním výsledkům, a přesto na něj nekladou zbytečně vysoké nároky. Rodiče mají své děti inspirovat, stimulovat a podněcovat je k činnostem ve volném čase.

2.3.4 Důsledky typu rodin

Pokud je v rodině nepříznivé prostředí s množstvím otevřených konfliktů a nepochopení, mají mladí lidé velmi silné tendence uchýlit se k společensky nežádoucím činnostem. Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním dětem umožňuje kriminální chování [Matoušek, Kroftová 1998: 37].

Může se stát, že díky rozvodu se děti mohou vzdát svých plánů vystudovat vysokou školu, což vede k nižší pracovní příležitosti a mzdy. Také děti, na které rodiče nemají čas, či jsou méně podporováni, se tímto mohou lehce uchýlit k nežádoucím činnostem. Kupříkladu horší výsledky ve školách nebo nižší sebevědomí. Často se stává, že děti z neúplných rodin, v našem případě z rodin rozvedených, bývají často znevýhodňováni nedostatkem finančních zdrojů. Dalším nedostatkem jsou i mezilidské zdroje, kdy jedinci se méně účastní mimoškolních aktivit. Amato (2000) dále také uvádí stereotyp, že dítě vyrůstající v rodině neúplné strádá, což se objevuje v podvědomí jednotlivců, kteří vyrůstali v úplné rodině. Nemusí tomu být takto, ale vždy. Mnohdy jedinec, který vyrůstá v neúplné rodině, je mnohem šťastnější, v porovnání s jeho vrstevníkem který vyrůstá v rodině úplné.

Zde se setkáváme s mnoha případy, kdy rodiče své děti více podněcují k vzdělávacím činnostem, či s nimi tráví mnohem více času, pokud jde o rodiny neúplné, snaží se dětem co nejvíce činností tímto vykompenzovat.

3 METODOLOGICKÁ ČÁST

3.1 Cíl práce

Hlavním cílem mé práce „Volný čas dětí z úplných a neúplných rodin“ je zjištění, jak se liší trávení volného času dětí, kteří pocházejí z rodin s oběma rodiči, oproti dětem, které žijí jen s jedním rodičem. V tomto výzkumu jsem se ptala pouze na hledisko dětí, abych získala co největší subjektivní názor z jejich pohledu, na to, jak tráví jejich volný čas.

3.2 Výzkumné otázky

- 1) Jaké jsou priority trávení volného času u dětí, v úplných a neúplných rodinách (jak se liší priority v neúplných rodinách v souvislosti s tím, zda se jedná zejména o rodinu s matkou samoživitelkou)?
- 2) Liší se děti z různých typů rodin tím, jak tráví volný čas?
- 3) Jaké mají možnosti trávení volného času děti z úplných a neúplných rodin?

3.3 Hypotézy

1. Děti z úplných rodin se více účastní organizovaných volnočasových aktivit v institucích, oproti dětem z rodin neúplných, které svůj volný čas tráví spíše doma.
2. Děti z neúplných rodin chodí na méně nákladné kroužky.
3. Děti z neúplných rodin tráví více času u TV než přípravou do škol či kreativními činnostmi.
4. Děti z úplných rodin mají vše, co si přejí oproti dětem z neúplných rodin, kteří se cítí více deprivováni.

3.4 Použitá metodologie

Vzhledem k povaze mého výzkumu jsem zvolila smíšené metody (mixmethod) kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Pro kvantitativní typ

výzkumu jsem zvolila metodu sběru dat, pomocí dotazníkového šetření. Dotazník je k nahlédnutí v příloze č. 1. Pro větší subjektivizaci mého tématu jsem zvolila kvalitativní výzkum, kdy byli náhodně zvoleni 4 jedinci, kteří po dobu jednoho týdne vypisovali deník.

Smíšený výzkum je chápán jako design výzkumu, kde je alespoň jeden kvantitativní aspekt kombinovaný s alespoň jedním kvalitativním východiskem (přístupem), sběrem dat a/nebo analýzou dat. Základním předpokladem je, že kvalitativní a kvantitativní přístup současně umožňují lepší pochopení výzkumného problému např. jaký smysl respondenti/ky přikládají ke svým zkušenostem, postojím aj. [Bergman 2010].

Pro získání daných informací jsem ve svém výzkumu použila kvantitativní metodu dotazníku. Dotazník je standardizovaným souborem otázek, které jsou předem dané. Výhodami dotazníku je možnost získání údajů při velkém počtu respondentů. Je zde důležitá anonymita, která dopomáhá k pravdivějším odpovědím [Hendl 2005: 46-49].

Kvalitativní výzkum zkoumá daný sociální nebo lidský problém, kdy získáváme podrobný popis při zkoumání jedince, skupiny, události či fenoménu. Tento výzkum je založen na blízkém kontaktu výzkumníka, s daným zkoumaným problémem. Výzkumník se snaží pochopit aktuální dění a vytváří podrobný popis toho, co zaznamenal [Hendl 2005: 52].

Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz. U kvalitativního je cíl formulování nových hypotéz, nového porozumění či vytváření teorie [Disman 2000: 286].

3.5 Metoda sběru dat

Dotazník byl sestaven na základě stanovených cílů a hypotéz. Skládá se ze 14 uzavřených otázek. V dotazníku jsem se zaměřila na to, jaké mají děti možnosti trávit jejich volný čas a z jaké rodiny pocházejí.

Respondenti/ky mohli volit pouze jednu odpověď. V několika případech vybírali i z více možností odpovědí.

Dotazníky jsem odeslala do obou zvolených prostředí a to do vesnické i městské školy. Nejdříve jsem provedla zkušební dotazníkové šetření u dětí mladšího školního věku, zdali je vše v pořádku. V tomto případě se mi dotazníky vrátily bez problémů. Dotazník se skládal ze 14 uzavřených otázek a byl zcela anonymní. Celkově jsem čerpala ze 75 dotazníků, které byly vyplněny dětmi od 6 do 15 let. S výzkumem bylo dobře obeznámeno vedení školy a rodiče, kteří mi podepsali informovaný souhlas (viz. příloha č.2). Děti jsem ujistila, že jim bude zajištěna anonymita a data budou poskytnuta jen k mým studijním účelům. Zajištění anonymity měly i děti, které vypisovaly deníkové záznamy, kterým jsem pozměnila jejich vlastní jména.

Výsledky všech dotazníků jsem zaznamenala do programu Microsoft Excel. Pro přehlednější prezentaci jsem dané výsledky převedla zvlášť do tabulek. Data byla zpracována pomocí základních metod statistiky tj. četností. Výpočty dat byly prováděny v kontingenčních tabulkách pomocí Fisherova exaktního testu.

Deníkovou metodu jsem si zvolila, pro zpestření a subjektivizaci daného tématu. Tedy, jak samy děti hodnotí jejich volný čas, zda jsou spokojené s tím, jak v jejich očích plyne jejich volný čas. Při této metodě se mohou jedinci chovat více přirozeně a otevřeně. Pro analýzu deníku jsem zvolila 4 respondenty/ky, kdy 2 pocházeli z rodin úplných a 2 z rodin neúplných. Jedinci byli ve věku 10-13 let. Jednalo se o 3 děvčata a jednoho chlapce. Tito zástupci pocházeli taktéž 2 z úplné rodiny a 2 z rodiny neúplné.

Participanti/ky měli za úkol, zaznamenat, jaké činnosti dělají ve svém volném čase po dobu jednoho týdne, což pak zaznamenávali

do formy deníku. Získané informace mi posloužili k objasnění, jaký mají děti postoj k volnému času.

K základnímu postupu vyhodnocení deníků jsem použila formu otevřeného kódování. Deníky jsem si rozkódovala podle zvolených klíčových témat. *„Kódování nám pomáhá data popsat. Kód je symbol přiřazený k úseku dat tak, že ho klasifikuje nebo kategorizuje. Kódy mají mít relevanci k výzkumným otázkám, konceptům a tématům“* [Hendl 2005: 228].

3.6 Výzkumný vzorek

Ve výzkumném vzorku jsem naplnila všechny kategorie, určené povinné školní docházce. Jsou to tzv. kategorie věkové i kategorie pohlaví. Další kategorií, se kterou jsem pracovala, byla kategorie prostředí a rodinného uspořádání. Co se prostředí týče, byla zvolena klasická opozice město-venkov.

V situaci rodinného uspořádání se výzkum dotýkal dětí z rodin úplných a neúplných. Pod pojmem neúplná rodina se v rámci mnou předloženého výzkumu rozumí rodina, kde jsou rodiče rozvedeni, a dítě žije s jedním z rodičů. Nejedná se o děti osiřelé.

V tomto vzorku převládaly děti z prostředí vesnice, věkově odpovídající druhému stupni základní školy a pohlaví dívka. Co se týká rodinného uspořádání, převažovaly děti z typů rodiny s oběma rodiči. Výzkumný vzorek tvořilo dohromady 75 dětí, z toho 33 chlapců, (44%), a 42 dívek (56%). Dotazníky byly dětem rozdány v obou zvolených prostředích. Jednalo se o základní školy ve městě, kde se zúčastnilo výzkumu 21 dětí, (28%), a na venkově 54 žáků, (72%). Nejvíce respondentů tvořila věková skupina od 11 do 15 let, zúčastnilo se jej 56 dětí, (75%) dětí. Zbytek respondentů/ek ve věkové kategorii 6 až 10 let v počtu 19, (25%). Jedinců vyrůstajících v neúplné rodině bylo

20 tedy (27%). Více než polovina jedinců, v přesných číslech 55 respondentů/ek (73%) pocházejí z rodiny úplné. Z výsledků poté vyplynulo vyvrácení či potvrzení daných hypotéz.

Tabulka 1. Charakteristiky výzkumného vzorku

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pohlaví		
Chlapec	33	44%
Dívka	42	56%
Věk		
6-10	19	25%
11-15	56	75%
Bydliště		
Vesnice	54	72%
Město	21	28%
Rodinné uspořádání		
Jiné uspořádání	20	27%
Oba rodiče	55	73%
Celkem	75	

Z tohoto vzorku byli náhodně vybráni 4 participanti/ky, jimž byl zadán úkol, zaznamenávat jejich volný čas po dobu jednoho týdne. Participanti/ky byli ve složení 3 dívky a jeden chlapec. Též bylo využito rozdílného prostředí města a vesnice - 2 jedinci pocházeli z vesnice a 2 z města. Výběr jsem prováděla tak, aby bylo zastoupení úplné rodiny (2) i neúplné rodiny (2). Pro úplnost vzorku jsem vybrala zástupce 2 dětí z nižšího a 2 z vyššího stupně základní školy.

3.7 Metoda analýzy

Pro analýzu dat jsem zvolila kvantitativní metodu. K výpočtu ze získaných dat, jsem následně využila metodu kontingenčních tabulek. Pomocí Fisherova¹ exaktního testu jsem dopočítala, zdali jsou výpočty statisticky relevantní či naopak. Pro analýzu deníkových záznamů byla využita kvalitativní metoda zkoumání.

---

¹ „Tento postup známý jako Fisherův faktoriálový test, umožňuje ověřit danou hypotézu při malých četnostech“ (Anděl 1985: 214)

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Výsledky

Dotazník obsahoval 14 otázek, které se týkaly volného času dětí. Výzkumný vzorek byl reprezentován celkem 75 respondenty. V tabulce č. 1 jsem zvolila popis vzorku pro proměnné: pohlaví, věk, bydliště a typ rodiny. Dále mne zajímalo, z jaké rodiny respondenti/ky pochází, zdali žijí s oběma rodiči, či v jiném uspořádání, tj. s jedním z rodičů. Z výzkumu vyplynulo, že děti pocházející z jiného uspořádání, žily ve všech případech pouze s matkou.

V tabulce druhé ukazují rozdíly v chození dětí na kroužky. Výsledky se týkaly rozdělení podle typu rodiny a také podle toho, zdali na kroužky chodí, zdali by si přály chodit a nemohou, či nemají zájem o tyto aktivity. Dále viz tabulka č. 2.

Ke zjištění, jak se liší volný čas dětí mimo jejich zájmové aktivity, jsem rozdělila svůj výzkum o činnosti, které děti vykonávají v týdnu, a které o víkendu. Výsledky těchto rozdílů jsou k dispozici v tabulkách 3 a 4.

Poslední tabulka č. 5 se zaměřuje na čas dětí trávený s jejich rodiči. U respondentů/ek mne zajímalo, zdali jsou spokojeni s časem, který tráví se svými rodiči. Popřípadě, zdali by si přáli trávit s rodiči více či naopak méně času.

4.1.1 Kroužky- organizovaná stránka volného času

Volný čas především zájmové kroužky, hrají v životě jedinců důležitou roli. Díky zájmovým aktivitám děti rozšiřují své schopnosti a dovednosti. Výzkumy [NIDM 2012] ukazují, že v České republice navštěvují zájmové kroužky až $\frac{3}{4}$ dětí. Do školských zařízení dochází na tyto aktivity až 60% žáků.

V tabulce č. 2 jsem se zaměřila pouze na to, zda děti chodí na zájmové kroužky, nebo nechodí. Z výsledků vyplývá, že více než polovina respondentů/ek, z obou typů rodin nějaký zájmový kroužek navštěvují. V rodině s oběma rodiči chodí na kroužky (73%) děti. V neúplných rodinách se účastní zájmových aktivit (60%) děti. Avšak počet respondentů/ek se liší v tom, kdo na kroužek nechodí, ale chodit by si přál. Zde se jedná o děti z úplných rodin, kdy (20%) jedinců by si přálo na kroužek chodit. Z neúplných rodin je výsledek pouhých (5%) respondentů. V tomto případě jedinci jeví spíše nezájem o dané kroužky. S dalším rozdílem, se kterým jsem se ve výzkumu setkala, byl i počet kroužků, dětmi navštěvovaných. Respondenti z rodin úplných mají více kroužků týdně. Jedinci, kteří pocházejí z jiného uspořádání, z velké části docházejí pouze na jeden kroužek v týdnu.

Skutečnost je taková, že děti pocházející z hůře situovaných rodin, docházejí na kroužky méně. Jejich důvod může být nezájem, či nízká motivace od rodičů. Důležitá také je finanční náročnost těchto aktivit.

Otázkou v dotazníkovém šetření také bylo, z jakého důvodu děti nemohou na kroužek chodit. Pokud si respondenti z neúplných rodin přáli na zájmový kroužek chodit, nejčastějším důvodem, proč nemohou, byla právě finanční situace či obtížná dopravní dostupnost.

Tabulka 2. Docházka na kroužky podle typu rodiny

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
Chodí	73%	60%
Nechodí, ale chtěl/a by chodit	20%	5%
Nechodí a ani nechce	7%	35%
Celkem	100%	100%
N	55	20

*Fisherův exaktní test: $p < 0.05$ ($p = 0.007$)

Z vlastní zkušenosti vím, že se často setkávám na kroužcích s větším počtem dětí pocházející z úplných rodin. Tyto děti tráví svůj čas více v zájmových institucích oproti dětem z neúplných rodin, kteří tráví svůj čas více v domácím prostředí, či na kroužcích, které jim nabízí škola. Tento rozdíl je ukázán v procentuálním výsledku mého výzkumu, který potvrzuje i hypotézu č. 1. Děti z úplných rodin se více účastní organizovaných volnočasových aktivit v institucích, oproti dětem z rodin neúplných, které svůj čas spíše tráví doma. Z výpočtu Fisherova exaktního testu P hodnota vyšla menší než 0,05 tedy výsledek je 0,007 čili je signifikantní a statisticky významný.

Díky deníkovým zápisům jsme mohli vysledovat to, že děti z úplných rodin spíše inklinují k řízené/organizované volnočasové aktivitě v podobě zájmových kroužků, oproti tomu děti z neúplných rodin často dávají přednost aktivitám domácím. Respondenti z úplných rodin, mají několik zájmových kroužků, a to nejen v místě bydliště. Děti z rodin úplných dojíždějí i do nedalekého města. Oproti tomu děti z neúplných rodin, mají kroužky pouze v místě bydliště, které jim nabízí škola. Setkala jsem se s jedním případem, kdy respondent na žádný kroužek nenavštěvoval.

„Po příchodu ze školy jsem se ještě připravovala na kroužek klavíru, na kterém byla přidělena nová učitelka. [...] Pak jsem šla na hodinu a půl do školy na kroužek vyrábění. Vyrábění mě moc baví, když jsem se vrátila, ještě jsem si něco přečetla a pak jsem šla na aerobik. (Hana, 9 let, úplná rodina)

„Ze školy přijdu v půl 1 a půjdu za psem, potom půjdu koukat na televizi. Večer se na chvíli učím a pak jdu zas koukat na televizi. [...] Dneska přijde kamarádka a půjdeme ven. Potom přijdu domu a jdu na počítač. (Veronika, 12 let, neúplná rodina)

Z deníkových záznamů z obou typů rodin participantů vyplývá, že z úplné rodiny, tráví děti většinu času na kroužcích nebo s kamarády. Mezi jejich zájmové aktivity patří více než jeden kroužek. Tyto činnosti zájmových aktivit mají děti rozdělené ve školním týdnu rovnoměrně. Jak je vidět u výpovědí Hany, ta dochází na několik kroužků v týdnu a pravidelně cvičí např. na klavír. Má tedy přesně stanovený řád. V tomto případě je možné, že u dětí z úplných rodin se jejich rodiče snaží, aby díky kroužkům rozvíjeli své schopnosti a dovednosti, či trávily čas mezi svými vrstevníky.

Oproti tomu děti z rodin neúplných, volný čas tráví spíše doma. Pokud navštěvují nějaký kroužek, jedná se pouze o jeden. Volný čas tráví více s rodinou, v tomto případě se jedná o pomáhání s domácími pracemi aj. Zbytek jejich volného času tráví u televize či počítače. V případě výpovědi Veroniky se zdá být její volný čas více stereotypní. Svůj čas tráví převážně u televize, než s jinými domácími aktivitami, u kterých by mohla zdokonalovat své dovednosti a dělat co ji baví.

Výsledky potvrzují i druhou hypotézu. Děti z neúplných rodin chodí na méně nákladné kroužky. Pro tuto hypotézu, jsem si nejprve musela zjistit z internetových stránek daných prostředí, jak drahé jsou kroužky, které dětem nabízí škola a které jim nabízí daná organizace. Školní kroužky, na které dochází více dětí z neúplných rodin, jsou levnější, pohybují se od 250Kč do 900Kč. Kroužky pod danou organizací, bývají dražší, nejlevnější stojí 500Kč a nejdražší 2000Kč. Děti z neúplných rodin se více účastní kroužků, které jim nabízí škola, tedy těch, které jsou pro ně i méně nákladné.

4.1.2 Ostatní aktivity

Důležité je, s kým a jak děti tráví volný čas, což je ovlivněno zejména socioekonomickém postavení rodiny či vzdělání. Jedinci pocházející z lépe situovaných rodin tráví svůj čas s rodiči a více

organizovaně. Děti ze špatně situovaných rodin či neúplných tráví více času samy. Záleží především na tom, jaký vliv mají rodiče na trávení volného času u svých dětí. Toto potvrzuje teorii Hansona a Sporakowskiho [1986], kteří poukazují na to, že děti z neúplných rodin se čím dál méně zapojují do venkovních aktivit, či jiných zájmových činností. Očekává se od nich více domácích povinností, než je tomu u dětí z úplných rodin.

V této části výzkumu jsem si nejdříve rozdělila aktivity vykonávané v týdnu a o víkendu. Zajímala jsem se o to, co také děti dělají i mimo své zájmové kroužky. Tabulky jsem rozdělila na TV a PC (sledování televize a hraní počítačových her aj.) a Ostatní aktivity (venkovní aktivity s kamarády, výlety s rodiči, kreativní činnosti, příprava do školy a činnosti s rodiči).

Tabulka č. 3 Nejčastější aktivity v týdnu

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
TV a PC	31%	35%
Ostatní	69%	65%
Celkem	100%	100%
N	55	20

*Fisherův exaktní test: $p < 0.05$ ($p = 0.471$)

V tabulce č. 3 jsem se zaměřila na to, jaké konkrétní aktivity děti ve svém volném čase dělají nejčastěji v týdnu. Respondenti v dotazníku měli ohodnotit činnosti známkami od 1 do 5. Číslo 1 byla aktivita, kterou dělají nejčastěji a 5 kterou nejméně. S touto otázkou měly problémy zejména děti z prvního stupně, zde jsme dětem s paní učitelkami vypomohly. Děti měly na výběr z těchto aktivit: (čas trávený venku, TV a PC, Škola, Domácí zábava a výběr možnosti jiné, kdy se jednalo o další aktivity, které děti neměly v seznamu). Vzhledem k malému vzorku, jsem rozdělila TV a PC a Ostatní aktivity.

Na první místo děti zvolily věnování se domácím aktivitám a to v případě obou typů rodin. Jedná se zejména o sledování televize či hraní na počítači, což je velmi typické pro dnešní dobu a odpovídá to i stereotypní představě trávení volného času nejen současného dítěte, ale člověka vůbec. Na druhém místě respondenti označili venkovní aktivity, kdy nepatrný rozdíl nalezneme u dětí z úplných rodin, které jsou venku častěji než děti z neúplné rodiny. Nejméně se věnují jedinci přípravě do školy, ať už se jedná o respondenty z rodiny úplné či rodiny neúplné. V tomto případě výpočet vyšel 0,471, který je větší než P hodnota 0,05 čili je výsledky nesignifikantní a statisticky nevýznamný.

S většími rozdíly se setkáváme však až při analýze deníků, kdy se volný čas dětí z obou typů rodin více liší. Nyní budu porovnávat výpovědi z deníků, jak vypadají u dětí jejich typické dny. Analýza deníkových záznamů napomohla i k tomu, jak je to u dětí ve skutečnosti se sledováním televize a hraním na počítači.

„Ze školy, jsme jeli s mamkou nakupovat. Poté jsem šla na kroužek. Potom se jdu umýt a chvíli se dívám na televizi. (Hana, 9 let, úplná rodina)

„Po škole jsme s kamarádkami potkali další kamarády a hráli jsme si. Pak jsem přišla domu a trénovala na kytaru a jela na volejbal. [...] Hned po škole jsme byly s holkama venku, hrály jsme hry a udělaly si pudíng. Pak jsem se dívala na TV.“ (Bára, 10 let, úplná rodina)

Ze schématu, které nám vyplynulo z deníkových záznamů, lze vypožorovat, že volný čas dětí z úplné rodiny, je lépe organizovaný, než u dětí z jiného uspořádání. Je to dáno tím, že děti s oběma rodiči mají čas rozdělený, kdy jdou na jaký kroužek a podle toho také kolik času musí tomuto kroužku věnovat např. trénovat na klavír i mimo kroužek. Nelze tedy říct, že volný čas dětí z neúplných rodin je neorganizovaný.

Nicméně nepodléhá předem danému rozvrhu, tak jako u dětí z rodin úplných.

Co se ostatních aktivit týká, převládají u obou typů participantů venkovní aktivity, zejména hraní si s kamarády. Aktivita spojená s PC je oblíbená u obou typů jedinců, převažuje ale u dětí z jiného uspořádání. Děti z neúplných rodin tráví svůj čas více v domácím prostředí a dle výpovědí participantů je vidět, že raději svůj čas tráví u televize či počítače. Zde se setkáváme ale s tím, že televize a počítač mají spíše funkci odměny nebo za dobré známky či dobře provedenou domácí práci, jak vidíme ve výpovědích.

„Když přijdu ze školy uklidím si peřiny půjdu za psem dám ji nažrat a půjdu domu koukat na televizi. Potom se půjdu chvíli učit. Potom se jdu dívat na ulici. [...]Přišla jsem domu ze školy dala jsem psovi a pak se dívala na televizi: Po škole se najím, uklidím si a jdu dát psovi. V půl 5 se jdu dívat na televizi po televizi se jdu připravit do školy a po učení koukat na televizi.“ (Veronika, 12 let, neúplná rodina)

„Když přijdu ze školy, musím jít se psem. Jsme takhle domluveni s mámou, jinak bych nesměl na počítač. Když přijdu celý odpoledne hraju hry na počítači a večer se dívám na televizi. [...] Po škole jsem chvíli na počítači, ale protože je úterý mám dnes trénink, chodím na fotbal. Máma je ráda, že tam chodíme nesedím jen u počítače. [...] Dneska po škole jedu s mámou nakoupit. Po nákupu musím jít se psem, abych mohl na počítač.“ (Pavel, 13 let, neúplná rodina)

Zajímavým zjištěním je, jak jsem již výše uvedla, děti pocházející z neúplných rodin tráví svůj čas mimo kroužky více individuálně. Jejich čas spočívá především u televize či počítače.

Tabulka č.4 se týká nejčastějších aktivit, které děti vykonávají o víkendech. Jedná se o stejný způsob, jako v tabulce č. 3. Činnosti jsem

opět sjednotila, kvůli malému vzorku respondentů. Zvolila jsem zas tedy TV a PC a Ostatní aktivity (TV a PC, kreativní činnosti, činnosti s rodiči a příprava do školy).

Tabulka č. 4 Nejčastější aktivity o víkendu

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
TV a PC	25%	30%
Ostatní	75%	70%
Celkem	100%	100%
N	55	20

*Fisherův exaktní test: $p < 0.05$ ($p = 0.452$)

Výpovědi z obou typů rodin se příliš neliší. Děti z rodin úplných, tráví svůj čas doma, stejně jako děti z rodin neúplných. Rozdíl zde nastává ve venkovních aktivitách, kterých se děti z neúplných rodin příliš neúčastní. Také čas, který tráví respondenti/ky s rodinou je minimální. Z výsledků dotazníku dále vyplývá, že děti z neúplných rodin se o víkendu nepřipravují vůbec do školy, oproti dětem z úplných rodin.

V tomto případě se potvrdila hypotéza č. 3. Děti z neúplných rodin tráví více času u TV, než přípravou do škol či kreativními činnostmi. Pro tuto hypotézu jsem zvlášť hodnotila kreativní činnosti, přípravu do školy a sledování televize či hraní si na počítači. Nejčastější aktivitou, kterou si děti volily, bylo sledování televize, či kreativní činnosti. Přípravě do školy jedinci nevěnovali značnou pozornost, proto mohu hypotézu č. 3 potvrdit. Výpočet Fisherova testu, ale opět vyšel nesignifikanční 0,452 a tedy statisticky nevýznamný.

Podobně jako u tabulky č. 3 se ukazují rozdíly volnočasových aktivit z dotazníku i s odpověďmi z deníkových záznamů. Participantů/ek jsem se dotazovala, co dělají o víkendech oni. Výpovědi participantů/ek jsou různé:

„Poté co jsem vstala si musím uklidit v pokojíku, protože by byla mamka naštvaná. Odpoledne jsem s pejskama venku. Potom si můžu číst a hrát na klavír, nebo si něco vyrábět. Ale v 16 hodin jdu na návštěvu k babičce. Když se vrátím, musím pomoc balit mamce, protože zítra jedeme na hory“. (Hana, 9 let, úplná rodina)

„Na dnešek u mě spala kamarádka Hanča. Nejdříve jsem se šli nasnídat a potom jsme si hrály na schovávanou. Potom co Hanča odešla, jsem si uklidila pokoj. Přijela totiž teta. Šla jsem vyvenčit psa a večer jsme hráli s rodinou karty.“ (Bára, 10 let, úplná rodina)

Zde vidíme odlišnost v jednotlivých typů rodin. Participantky Hana a Bára tráví o víkendech svůj čas s rodinnými aktivitami. Čas participantů z neúplných rodin, se příliš neliší od jejich týdenních aktivit.

„Hned co jsem vstala, šla jsem nakoupit do krámu. Pak jsem umyla nádobí, vyluxovala jsem si pokoj a po obědě za mnou přijela babička a táta. Odpoledne jsem pomohla mamce s úklidem a šla jsem se po úklidu učit. Potom jsem se navečeřela a šla jsem se dívat na televizi“. (Veronika, 12 let, neúplná rodina)

Víkendové dny, které jsou popsány v denících, tráví děti více s rodinou. Také na rozdíl od dotazníků, kdy příprava do školy byla téměř nulová,

se participanty škole více ve svém popisu věnují. Z deníků tedy vyplývá, že o víkendu se děti více zabývají učením, domácí prací a činnostmi s rodiči, než jak to uvedly v dotazníkových šetřeních. Shoda je u obou skupin. Ačkoli děti z rodin neúplných tráví svůj čas u druhého rodiče, kterého přes týden nevidí.

„Dneska jsem musel vstávat brzo, protože jsme měli zápas. Táta mě za výhru vzal na večeři. Večer jsme se společně dívali na film. Ráno jsme jeli s tátou

na výlet a odpoledne mě přivez domu. Musel jsem si udělat zbytek věcí do školy a pak jsem šel vyvenčit psa. Večer jsem si moh hrát hry na počítači“. (Pavel, 13 let, neúplná rodina)

4.2.3 Čas s rodiči

Obecně se dá shrnout, že v současné době stále narůstá více rodin neúplných, především z důvodu rozvodu. Amato [2000] poukazuje na tyto děti z neúplných rodin, jejichž prioritou nebyla navštěvování zájmových aktivit tedy špatná finanční situace rodičů, nýbrž samotný čas, který by si děti se svými rodiči přáli trávit.

V tomto případě, i přes malý vzorek respondentů/ek jsem se setkala s tím, že (35%) dětí z neúplných rodin by si přálo se svými rodiči trávit více času (viz následující tabulka).

Tabulka 5. Čas strávený s rodiči

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
Akorát	71	60
Chtěli by trávit méně	11	5
Chtěli by trávit více	18	35
Celkem	100%	100%
N	55	20

*Fisherův exaktní test: $p < 0.05$ ($p = 0.521$)

Můj zájem vedl také k tomu, jak jsou děti spokojené s časem stráveným se svými rodiči. Dětem byly nabídnuty možnosti: akorát, což znamená, že jsou s časem, který tráví se svými rodiči spokojené, méně času, zde se jednalo o to, že by si děti přály trávit se svými rodiči méně času, než s nimi ve volném čase tráví a více času, v tomto případě by děti chtěly se svými rodiči podnikat více aktivit. Ve výpovědích jsem se velmi zřídka setkala s tím, že by děti chtěly s rodiči trávit méně času, konkrétně se jednalo o 6 dětí, které pocházely z úplných rodin a pouze

jeden jedinec z neúplné rodiny. Počet dětí, které si přály trávit s rodiči více času, bylo 10 z úplných rodin a 7 dětí z neúplných rodin. Více než polovina dětí, bylo s trávením času svých rodičů spokojeno. Výpočet Fisherova testu vyšel 0,521, což je vyšší než P hodnota 0,05. Výsledek je tedy nesignifikantní a statisticky nevýznamný.

Čas s rodiči je také vidět na výpovědích dětí z deníků. Participanti svůj čas s rodiči trávili především při pomáháním s domácími pracemi jako s nakupováním aj., což se týkalo zejména u dětí z neúplných rodin. Se společnými aktivitami jsem se setkala pouze u dětí z úplných rodin. Těmito aktivitami se stávali především hraní společenských her či společná dovolená.

„Po příchodu domů jedeme s mamkou nakupovat [...] Do večera si čtu a vyrábím a pomáhám mamce [...] Když se vrátím, musím mamce pomoc balit, protože zítra jedeme na hory.“ (Hana, 9 let, úplná rodina)

„Dnes přijela moje teta Líba z Mělníka [...] Uklidila jsem si pokoj, přijela totiž teta Daniela, která u nás nebyla asi 10 let. Večer jsme hráli s rodinou karty [...] S tetou jsme se líčily, z tety se stal klaun, hráli jsme s dědou, babičkou, sestrou a tetou karty.“ (Bára, 10 let, úplná rodina)

„Odpoledne jsem pomohla mamce s úklidem [...] Zavolala jsem babičce a napsala tatkově [...] Šla jsem pomoc mamce s nákupem do krámu [...] Po obědě za mnou přijela babička a tatka a šli jsme se projít se psem.“ (Veronika, 12 let, neúplná rodina)

„Když přijdu ze školy, musím jít se psem. Jsme takhle domluveni s mámou, jinak bych nesměl na počítač [...] Máma je ráda, že chodím na fotbal [...] Dneska po škole jedu s mámou nakoupit [...] Večer pro mě přijede táta a jedu k němu na víkend.“ (Pavel, 13 let, neúplná rodina)

Výsledky poukazují na to, že děti s oběma rodiči touží více po kroužcích oproti dětem z neúplných rodin. Tito jedinci chtějí více času

trávit s rodiči, což může vést k větší deprivaci. Děti z úplných rodin berou jako přirozené, že mohou trávit svůj čas s kamarády a mohou vykonávat své zájmové aktivity. Oproti tomu u dětí, které vychovává jen jeden rodič je znát, že jim druhý rodič chybí. Nevěnují se tolika aktivitám a nechodí na tolik kroužků, jako děti z úplných rodin. Mohou si zájmové kroužky například vykompenzovat tím, že tráví svůj čas doma a věnují se ostatním kreativním činnostem, jak je z výsledných tabulek zřejmé.

Deníky i výsledky sběru dat vyvracejí hypotézu č.4, ve které děti z úplných rodin mají vše, co si přejí oproti dětem z neúplných rodin, kteří se cítí více deprivováni. Již z tabulky č. 2 je vidět, jak jsem již výše zmiňovala, že větší množství dětí, které pocházejí z úplné rodiny, si více přejí chodit na zájmové kroužky, oproti dětem z rodin neúplných. Jedinci z jiného uspořádání dávají větší přednost trávení času s rodiči, který pro ně není zcela uspokojující, což může vést k větší deprivaci.

Na základě všech nashromážděných odpovědí lze také vysledovat to, jak si děti strukturují vlastní volný čas a jak jej pojmají. Např. participantka Hana (9 let, úplná rodina) svůj čas rozděluje nejen na dobu, kdy přijde ze školy a svou účast na volnočasové aktivitě, ale i na dobu, kdy se musí na zvolený kroužek připravit, tudíž kdy má splnit nějakou povinnost, aby se kroužku mohla zúčastnit. Oproti tomu povinnosti participanta Pavla (13 let, neúplná rodina) jsou úplně jiné, musí splnit určité úkoly, na nichž se s rodičem dohodl, aby se mohl věnovat své oblíbené aktivitě.

A přestože jsem se ve své práci ani výzkumu přímo strukturovala a hierarchizaci volného času nevěnovala, nelze na taková to zjištění neupozornit. Oba participace jsou v tomto případě vedeny k nějaké zodpovědnosti a to i přesto, že toto učení se zodpovědnosti je u participanta Pavla postaveno/založeno na principu odměny za vykonanou práci. Tuto problematiku jsem rámcově řešila i přímo

pod danou analýzou deníku, ale z pohledu organizovanosti-neorganizovanosti volného času. Z hlediska organizovanosti jsem ze záznamů vysledovala to, že děti z úplných rodin účastníci se kroužků, mají jejich rozvrhem volný čas organizovanější. Nicméně z hlediska hierarchizace případně prioritizace volného času už výsledek nemusí být tak jednoznačný, neboť děti z neúplných rodin se samy musí rozhodnout, která s časem, který označují za svůj vlastní volný, naloží tak, aby dostály svým povinnostem.

5 ZÁVĚR

Pro téma své práce jsem se rozhodla zejména proto, že se sama věnuji volnočasovým aktivitám a chtěla jsem více porozumět této problematice. Můj zájem se týkal dětí a využití jejich volného času.

S volným časem se děti setkávají již od mala, kdy se socializují do dané rodiny, školy či skupiny vrstevníků kde volnočasové aktivity neustále probíhají. Postupně se dětem dostávají nové možnosti, jak trávit jejich volný čas např. ve volnočasových institucích. Díky tomu mohou neustále rozvíjet své možnosti, dovednosti a samozřejmě i svou vlastní osobnost.

Cílem této práce bylo stanovit, jaké mají děti možnosti či omezení v trávení volného času podle toho, z jaké rodiny pocházejí a odpovědět na otázky, jak děti vychovávané jedním rodičem tráví svůj volný čas, a zdali jsou jejich možnosti trávení volného času omezeny v porovnání s dětmi z úplných rodin. Pro zjištění odpovědí mi posloužila metoda sběru dat dotazníkového šetření a deníková metoda. Výzkumné šetření bylo realizované v prostředí vesnické a městské školy. Účastnili se jej žáci od 6 do 15 let.

V mém výzkumu jsem zjistila, že se u dětí čím dál více projevuje pasivita volného času. Neustále narůstá větší počet dětí, jejichž prioritou ve volném čase, je sledování televize a hraní si na počítači, což můžeme vidět i v mé předložené práci. Pro stále více dětí z neúplných rodin se stávají aktivity, které vykonávají doma. Oproti tomu u dětí z úplných rodin stále více převládají volnočasové aktivity v institucích či pohybu venku.

Výsledky dále přinesly, že mimoškolních aktivit se neúčastní pouze děti z rodin úplných. Kroužky navštěvují děti z obou zvolených typů rodin. Nejnavštěvovanějšími kroužky jsou sportovně zaměřené a kreativní

činnosti. Rozdíl v typu rodin v zájmových kroužcích spočívá v tom, že děti z úplných navštěvují více kroužků, v zájmových institucích. Oproti tomu děti z rodin neúplných, navštěvují převážně kroužky, které jim nabízí škola, kdy se jedná pouze o jeden kroužek v týdnu. Toto omezení spočívá z velké většiny v tom, že děti z neúplných rodin na kroužky nemohou dojíždět z obtížné dopravní dostupnosti nebo z důvodu finančního zajištění. Svůj čas tráví spíše v domácím prostředí a o zájmové kroužky nejeví tolik zájem, což je možné i z hlediska rodiny, kdy rodiče nepokládají mimoškolní aktivity za důležité a děti v těchto činnostech nepodporují.

V oblasti rodiny jsou děti se svým časem s rodiči spokojené více. Polovina dětí považuje svůj čas s rodiči za uspokojivý. Jen z mála dětí (35%), si přálo více času trávit s rodiči, zde se jednalo zejména o děti z neúplných rodin, kteří žijí pouze s matkou a s ostatními rodinnými příslušníky se vídají spíše jen o víkendech. Z tohoto důvodu může být jejich prioritou spíše trávení více času s rodiči, než ve volnočasových organizacích.

V závěru mé práce bych chtěla podotknout, že část mých hypotéz se potvrdila kromě hypotézy č.4. Ovšem i přes malý vzorek mého výzkumu, na základě dotazníkového šetření a deníků respondentů vyplynulo, že děti z neúplných rodin navštěvují mimoškolní zájmové aktivity méně než děti z úplných rodin a jejich čas se ve většině případů velmi liší.

Zbývá se zamyslet nad tím, proč to tak je. Tato otázka nás vede k novému šetření, které by bylo námětem dalšího zkoumání. Tato práce odkrývá řadu nových témat. Co vede k menšímu zájmu dětí z neúplných rodin o mimoškolní zájmové aktivity? Je tu nedostatečná motivace ze strany rodiny? Finanční problémy? Větší strach samotného rodiče?

Nedostatek času, nezájem o výchovu atd. Odpovědi na otázky by nám mohly dát další sociologické výzkumy zaměřené na tyto problémy.

Doufám, že jsem svou prací alespoň do jisté míry přispěla k projektu zmapování dané problematiky. Velmi ráda bych se k těmto tématům vrátila v mém dalším profesním životě. Data získaná v tomto výzkumu mi pomohla nahlédnout hlouběji do situace úbytku dětí na kroužcích a i tomu, jak děti svůj vlastní volný čas hierarchizují, čemu dávají přednost apod. Jak jsem uvedla výše, výzkum rozhodně není u konce.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Amato P. R. (2000), *The consequences of divorce for adults and children*. Journal of Marriage and the Family 62 (4) / 2000. Pp. 1269-1287.

Anděl, J. (1985). *Matematická statistika*. SNTL- Nakladatelství technické literatury.

Bergman, M. M. (2010). „On Concepts and Paradigms in Mixed Methods Research.“ *Journal of Mixed Methods Research* 4 (3) / 2010. Pp. 171-175.

Bocan, M. (2012). *Děti v ringu dnešního světa: hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Bocan M., Machalík T. (2012), *Příspěvek k hodnotám dnešních dětí*. Sociální studia 2 (9) 2012. Pp. 105-120.

Bourdieu P. (1998), *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Disman M. (2000), *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum.

Duffková J., Urban L., Dubský J. (2008), *Sociologie životního stylu*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Dumazedier J. (1966). „ *Volný čas*.“ Sociologický časopis/Czech Sociological Review 2 (3)/ 1966. Pp. 443-447.

Hanson M., Sporakowski M. J. (1986). „*Single Parent Families*“ *Family Relations* 35(1) /1986. Pp. 3-8.

Havlík R., Koťa J. (2002), *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál.

Hendl J. (2005), *Kvalitativní výzkum: základy metody a aplikace*, Praha: Portál.

Hodaň, B, Dohnal T. (2008), *Rekreologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Kohoute, R. a kol. 1998. *Základy sociální psychologie*. Praha: Cerm.

Kraus, B., Poláčková, V. (2001) *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido.

Kraus, B.(1999) *Sociální aspekty výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Lareau, A. (2000). *Social Class and the Daily Lives of Children. A Study from the United States*. *Childhood* 7 (2): 155-171.

Lenderová M., et al. (2009), *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha: Lidové noviny.

Matoušek, O. (2003), *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Matoušek O., Kroftová A. (1998), *Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže* Praha : Portál.

Možný I. (1999), *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.

MŠMT (2002), *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy odbor pro mládež

Prokešová M. (2008), *Volný čas z hlediska kvality života*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.

Sak P. (2000), *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč.

Singly F. (1999), *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál.

Spousta V., et al. (1994), *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita.

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Charakteristiky výzkumného vzorku

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pohlaví		
Chlapec	33	44%
Dívka	42	56%
Věk		
6-10	19	25%
11-15	56	75%
Bydliště		
Vesnice	54	72%
Město	21	28%
Rodinné uspořádání		
Jiné uspořádání	20	27%
Oba rodiče	55	73%
Celkem	75	

Tabulka 2. Docházka na kroužky podle typu rodiny

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
Chodí	73%	60%
Nechodí, ale chtěl/a by chodit	20%	5%
Nechodí a ani nechce	7%	35%
Celkem	100%	100%
N	55	20

Tabulka č. 3 Nejčastější aktivity v týdnu

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
TV a PC	31%	35%
Ostatní	69%	65%
Celkem	100%	100%
N	55	20

Tabulka č. 4 Nejčastější aktivity o víkendu

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
TV a PC	25	30
Ostatní	75	70
Celkem	100	100
N	55	20

Tabulka 5. Čas strávený s rodiči

	Oba rodiče	Jiné uspořádání
Akorát	71	60
Chtěli by trávit méně	11	5
Chtěli by trávit více	18	35
Celkem	100%	100%
N	55	20

8 RESUMÉ

The thesis focuses on the way children from complete and incomplete families spend their free time respectively. I was interested in the possibilities as well as limitations children have regarding leisure activities.

The research was carried out in elementary schools both in the city and in the country. The methods used for the research were both qualitative and quantitative. The quantitative part of the research was based on data collected from questionnaires. For the qualitative part, four random subjects were asked to write a diary for one week. The participants of the research were children aged 6-15.

The main aim of the thesis was to find possible differences between leisure activities of children from complete families and children living with a single parent. I dealt with subjective opinions of children.

I found out, that children prefer spending their leisure time by watching television or by playing computer games. Children from incomplete families prioritize home activities over interest institutions. These institutions are visited by children from both types of families. The difference is that children from complete families visit interest groups, but children from incomplete families visit school facilities, which are cheaper. Another interesting discovery is that children from incomplete families want to spend more time with their parents, than visit interest groups. On the other hand children from complete families prefer interest groups or outside entertainment.

9 PŘÍLOHY

9.1 Dotazník

Dobrý den. Jmenuji se Adéla Pavlisová a jsem studentkou sociologie Západočeské univerzity v Plzni. Zajímám se o to, jak děti tráví svůj volný čas. Tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění dotazníku, který mi poslouží jako výzkum k mé bakalářské práci.

Dotazník je anonymní a poslouží jen ke studijním účelům.

1. Jaké je vaše pohlaví?

- Chlapec
- Dívka

2. Kolik Vám je let? (vyplnit)

3. Ve které obci bydlíte? (vyplnit)

4. Žijete s oběma rodiči?

- Ano
- Jsem ve střídavé péči
- Ne- jen s jedním a druhého pravidelně vídám
- Ne- jen s jedním a druhého nevídám vůbec nebo velmi málo

5. Chodíte na nějaký zájmový kroužek?

- Ano → jděte na otázku č. 9.
- Ne → jděte na otázku č. 6.

6. Chtěli byste chodit na nějaký kroužek?

- Ano
- Ne → jděte na otázku č. 12.

7. Na jaký kroužek byste chtěli chodit?

- výtvarný
- hudební
- sportovní
- jazyk

8. Proč nechodíte?

- nedostatek peněz
  - nesouhlas rodičů
  - obtížné dojíždění
  - jiný důvod (uved'te)
- pokračujte otázkou č. 12.

9. Jaký kroužek? (Označte všechny kroužky, na které chodíte)

Školní

- Domácí přípravy
- Atletika
- Plavání
- Fotbal
- Deskové hry
- Výtvarný kroužek, Šikovné ručičky
- Keramika
- Člověk a příroda
- Informatika
- Lezení
- Kytara
- Pěvecký kroužek
- Flétna
- Hasiči
- Jiné uveďte

- Keramika
- Muzikoterapie
- Paličkování
- Pastelka
- Přírodovědný
- Výtvarný
- Flétna
- Kytara
- Pěvecký sbor
- Plastikový modeláři
- Sportovní
- Dramatický kroužek
- Předškolák
- Turistický kroužek
- Jazykové kroužky
- Fimo
- Myslivecký
- Pedig

**10. Kolik celkem hodin týdně trávíte na kroužku/kroužcích?
(Vyplňte)**

11. Dojíždíte na kroužek?

- Ano
- Ne

Ted' se budu ptát na to, jak trávíte volný čas mimo školu a mimo kroužky (mimo víkend).

12. Seřadte následující aktivit od té, se kterou trávíte nejvíce času po tu, se kterou trávíte nejméně času. (Očíslujte

od 1 do 5, kdy 1 je aktivita, se kterou trávíte nejvíce času a 5 nejméně)

Příprava do školy

Sledování televize a zábava na počítači

Pohyb venku

Domácí zábava (kreativní činnosti, hry apod.)

Jiné aktivity (vyplnit)

Nyní mě zajímá, jak trávíte víkendy

13. Seřadte následující aktivity od té, se kterou trávíte nejvíce času po tu, se kterou trávíte nejméně času. (Očíslujte od 1 do 7, kdy 1 je aktivita, se kterou trávíte nejvíce času a 7 nejméně)

Příprava do školy

Sledování televize a zábava na počítači

Pohyb venku

Domácí zábava (kreativní činnosti, hry apod.)

Činnosti s rodiči nebo jinými příbuznými mimo domov (výlety, kino, procházky apod.)

Domácí práce/pomoc rodičům (včetně nakupování)

Jiné aktivity

14. Když uvážíte, kolik času trávíte se svými rodiči nebo jinými dospělými příbuznými, přijde vám, že

- Tak akorát, nic bych neměnil/a
- Přál/a bych si s nimi trávit více času
- Přál/a bych si s nimi trávit méně času

Velice Vám děkuji za Váš čas

9.2 Informovaný souhlas

Dobrý den. Jmenuji se Adéla Pavlisová a jsem studentkou sociologie Západočeské univerzity v Plzni. Zajímám se o to, jak děti tráví svůj volný čas. Tímto bych Vás chtěla požádat, zdali souhlasíte s tím, aby Vaše dcera- syn, se účastnil/a tohoto výzkumu. Tento výzkum bude probíhat formou dotazníkového šetření. Všechny otázky budou zaměřené především na to, z jaké rodiny jedinec pochází a jak tráví svůj volný čas. Získané informace budou vždy použity anonymně a výhradně ke studijním účelům. Pro jakékoli dotazy mne prosím informujte.

Děkuji Vám

Adéla Pavlisová

adelpavlisova@gmai.com

V.....

Podpis.....